

Leesgedrag en gebruik van de bibliotheek door een divers publiek

Nederlanders met een migratieachtergrond lezen over het algemeen minder dan Nederlanders met een Nederlandse achtergrond. Hun leesvoorkeuren zijn voor een deel anders, maar ze maken meer gebruik van werkplekken en pc's. Toch is de bekendheid van andere bibliotheekdiensten dan de uitleen van materialen onder deze doelgroep relatief onbekend.

TEKST: MARIANNE HERMANS, ADVISEUR ONDERZOEK EN KENNISDELING BIJ DE KB • FOTO: SHUTTERSTOCK

Nederland is een 'superdivers' land: er zijn meer mensen met een migratieachtergrond en het aantal verschillende groepen is groter dan ooit. Ook op andere vlakken neemt de diversiteit in Nederland toe. De laatste jaren is er meer aandacht voor homoseksualiteit, transseksualiteit, interseksualiteit en asexualiteit ontstaan (Dekker et al., 2019a). De tolerantie ten aanzien van deze minderheidsgroepen stijgt mee (Dekker et al., 2019b). Daarnaast is er steeds meer aandacht voor de diversiteit binnen minderheidsgroepen, die onderling evengoed verschillen in hun geloofsovertuiging en opvattingen (Jennissen et al., 2018).

Culturele diversiteit

De groep Nederlanders met een migratieachtergrond is zeer divers en wordt steeds gevarieerder nu mensen niet voornamelijk meer uit de klassieke herkomstlanden als Indonesië, Suriname, Marokko, Turkije en de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba naar Nederland komen. Toch zijn dit nog de grootste groepen met een migratieachtergrond. Uit onderzoek naar leesgedrag en bibliotheekgebruik onder Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond blijkt dat er belangrijke verschillen zijn in leesvoorkeuren, in de mate waarin ze gebruikma-

Nederland is een 'superdivers' land: er zijn steeds meer mensen met een migratieachtergrond en het aantal verschillende groepen is groter dan ooit.

ken van de bibliotheek en in de activiteiten die ze in de bibliotheek ondernemen.

Leesgedrag verschilt

Onder de Nederlanders met een migratieachtergrond zijn minder lezers dan onder het overige publiek. Zo leest 54% van de Turkse, 43% van de Marokkaanse, en 52% van de Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders wel eens een boek. Onder inwoners met een Nederlandse achtergrond is dat 80%. De populariteit van boekgenres verschilt tussen de culturele groepen. Veel Turkse en Marokkaanse Nederlanders lezen religieuze boeken. Ook lezen zij, net als Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders, informatieve boeken, autobiografieën en waargebeurde verhalen. Inwoners met een Nederlandse achtergrond lezen in verhouding meer spannende fictie en literaire romans (Damen & Ait Moha, 2018).

Redenen om niet te lezen

De redenen om géén boeken te lezen, zijn voor alle groepen min of meer hetzelfde. Ze vinden lezen niet leuk, doen liever andere dingen of hebben er geen tijd voor. Nederlanders met een migratieachtergrond geven echter vaker dan mensen met een Nederlandse achtergrond als reden dat ze het lezen moeilijk of inspannend vinden (21% Turkse en 13-14% overige etnische groepen, versus 2% van de mensen met een Nederlandse achtergrond). Ze lezen naast Nederlandse ook anderstalige boeken, waarvan een groot deel Turkstalig is (Damen & Ait Moha, 2018).

Leesactiviteiten met kinderen

Mensen met een Nederlandse achtergrond en Turkse Nederlanders lezen vaker voor (31% en 24%) dan Surinaamse en Antilliaanse (17%), en Marokkaanse Nederlanders (10%). Laatstgenoemde groepen bezoeken de bibliotheek ook minder vaak met kinderen (Marokkaanse 3%, Surinaamse en Antilliaanse 6%, Turkse 9%, mensen met Nederlandse achtergrond 12%) (Damen & Ait Moha, 2018).

Betrouwbaar en veilig

Bij Turkse Nederlanders, Antilliaanse Nederlanders en mensen met een Nederlandse achtergrond is in circa 40% van de gevallen iemand in het huishouden lid van de bibliotheek. Voor Surinaamse en Marokkaanse Nederlanders is dat in circa 33%. Die verhouding zien we terug in het bibliotheekbezoek. Onder Turkse Nederlanders, Antilliaanse Nederlanders en mensen met een Nederlandse achtergrond bezoekt circa een derde met enige regelmaat de bibliotheek. Bij de Surinaamse en Marokkaanse Nederlanders is dat respectievelijk 24% en 18%. Het beeld dat mensen hebben van lezen en van de openbare bibliotheek (imagoaspecten) komt onder de verschillende groepen redelijk overeen. Over het algemeen zien zij de bibliotheek als betrouwbaar en veilig (Damen & Ait Moha, 2018).

Drempels voor gebruik bibliotheken

De belangrijkste reden om de bibliotheek niet te bezoeken is dat mensen niet van lezen houden. In totaal geeft 33% van de Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders dit aan. Onder Marokkaanse en Turkse Nederlanders bedraagt dat percentage respec-

tievelijk 20% en 25%. Mensen met een Nederlandse achtergrond noemen deze reden in 17% van de gevallen. De inwoners met een Nederlandse achtergrond geven het vaakst als reden dat ze hun boeken elders vandaan halen (25%) en dat ze internet gebruiken (17%) (Damen & Ait Moha, 2018).

Werkplekken en pc's

In de bibliotheek maken Nederlanders met een migratieachtergrond vaker dan mensen met een Nederlandse achtergrond gebruik van werkplekken en pc's. Daarnaast komen zij vaker naar de bibliotheek om informatie op te zoeken en maken ze meer gebruik van werk-/studieplekken (zonder computer) en veel minder van de uitleen van materialen voor zichzelf. Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders maken meer gebruik van de ontmoetingsfunctie van de bibliotheek (Damen & Ait Moha, 2018).

Overige dienstverlening onbekend

De bekendheid met en het gebruik van andere diensten dan het lenen van materialen is relatief laag. Bijna drie kwart van de Turkse, Marokkaanse en Surinaamse Nederlanders en 65% van de Antilliaanse Nederlanders kent genoemde diensten niet. Dat er boeken, kranten en tijdschriften in een andere dan de Nederlandse taal beschikbaar zijn, is slechts bij 13% tot 16% van deze groepen bekend. De bekendheid van de overige diensten ligt nog lager. Bij Turkse en Marokkaanse Nederlanders is de bekendheid met de brede dienstverlening van de bibliotheek lager dan onder Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders (Damen & Ait Moha, 2018).

Naschrift en bronnen

Dit artikel is een bewerking van een artikel op Bibliotheekinzicht. De literatuurlijst bij dit artikel vindt u op bibliotheekblad.nl/bronnen. Lees ook het artikel *Bibliotheeksector op weg naar een inclusievere collectie* op pagina 8 tot en met 13.

Migratieachtergrond in cijfers

In de afgelopen decennia is het aandeel inwoners met een migratieachtergrond gestegen van 9,2% in 1972 tot 25,2% in 2021 (CBS, 2021). Van de totale Nederlandse bevolking heeft 10,8% een westerse migratieachtergrond en 14,3% een niet-westerse migratieachtergrond. Van alle Nederlanders met een migratieachtergrond is bijna de helft (46,3%) in Nederland geboren; deze groep behoort daarmee tot de tweede generatie. Waar Nederland in de eerste decennia na de oorlog vooral grote aantallen migranten uit Indonesië, Suriname, de Antillen, Turkije en Marokko ontving, waren in 2017 de migranten afkomstig uit 223 verschillende herkomstlanden (Jennissen et al., 2018). In 2070 zal naar schatting 42% van de bevolking een migratieachtergrond hebben (CBS, 2021).